

ΜΕΡΟΣ Γ΄

Σελίδες από την ιστορία της Λάρισας

* * *

ΚΩΣΤΑΣ ΣΠΑΝΟΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ ΤΟΥ ΘΕΣΣΑΛΙΚΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ

ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΤΗΣ ΛΑΡΙΣΑΣ ΙΩΑΣΑΦ Β΄ (1581-1603)

Οί επισκοπικοί κατάλογοι έχουν συχνά κενά και λάθη. Βασική αιτία είναι η απώλεια πολλών υπομνημάτων έκλογής και η μη έκδοση όλων των σωζόμενων. Μελετώντας συλλογές ποικίλων εγγράφων, συχνά εντοπίζονται πληροφορίες οι οποίες αναφέρονται σε επισκόπους και μητροπολίτες, για τους οποίους οι γνωστές πληροφορίες είναι λίγες. Αποτέλεσμα μιας τέτοιας πολυετούς μελέτης έχει δώσει τη δυνατότητα στον γράφοντα να αλιεύσει αρκετές πληροφορίες, όπως π.χ. για τον μητροπολίτη της Λάρισας Ίωάσαφ Β΄, ο οποίος άρχισε να διακρίνεται την περίοδο 1581-1603.

Ο από Ίωαννίνων Ίωάσαφ εκλέχθηκε μητροπολίτης της Λάρισας το 1581, διαδεχόμενος τον Δανιήλ. Το έτος 1586/1587 αναφέρεται στην επιγραφή ιστορησής του καθολικού της Μονής της Κορώνας¹. Το 1587 αναφέρεται το όνομά του στο επιγονάτιο του Νιπτήρα του Victoria and Albert Museum του Λονδίνου². Στις 6.8.1590 ως συνοδικός, υπέγραψε σε μία πράξη του Οικ. Πατριάρχου Ίερεμία Β΄, σχετική με την αποκατάσταση ενός μητροπολίτη της Μυτιλήνης³. Τον Ιούνιο του 1603, με Οικ. Πατριάρχη τον Ραφαήλ Β΄, υπήχθησαν στην Έπισκοπή του Ζητουνίου τά χωριά του «Πτελεοῦ τά εἰς τόν Ἄλμυρόν», τά

¹ Βελανιδιώτης 1993, σ. 48· Καρατζόγλου 2002, σσ. 68, 70, 79.

² Βλαχοπούλου-Καραμπινά 2009, σσ. 140-141, 150, 202.

³ Παπαδόπουλος – Κεραμεύς 1884, Α΄ σ. 173.

όποια προσπάθησε νά αποσπάσει ο Ίωάσαφ, «ὁ καὶ Σκαρλάτος λεγόμενος»⁴.

Ὁ Ίωάσαφ διώχθηκε ἀπὸ τὴ Μητρόπολη τῆς Λάρισας «μὴδὲν ἄξιον τί πρὸς καθάραισιν ἔγκλημα συνειδῶς» καὶ προσπάντων «χωρὶς κατηγόρου νομίμου καὶ συνόδου προσηκούσης ἀρχιερατικῆς». Ὑπέστη «παραλόγως καὶ πόρρω τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ δικαίου ἔξωσιν παντελεῖ τοῦ ἰδίου θρόνου» καὶ ἔλαβε τὴν Μητρόπολη τῶν Ἰωαννίνων, «ὡς πρόεδρος καὶ ὡσανεὶ γνήσιος μητροπολίτης Ἰωαννίνων, παραλαβὼν τὴν μητρόπολιν ταύτην, ἦν πάλαι γνησίως διακατεῖχε, καὶ ἐν αὐτῇ πρῶτον μητροπολίτης ἀνηγορεύθη» (α, 1549-1571, β, προεδρικῶς 1581-1585). Ἀποκαταστάθηκε στὴ Λάρισα μὲ συνοδική πράξη τοῦ Οἴκ. Πατριάρχου Ἱερεμία Β΄ γιὰ νά «διακατέχη τὸν θρόνον αὐτοῦ παρ' οὐδενός ἐναντιούμενος», τὸν Αὐγούστο τοῦ 1590⁵.

Ὁ Ίωάσαφ «οὗτος τὴν Λαρισαίων μητρόπολιν ἐγχειρισθεὶς καὶ μητροπολίτης ἐκεῖσε χρηματίσας, συνοδικῇ θεωρίᾳ καὶ ἀποφάσει ταύτης ἐστέρηται, ὡς τοῦ πρὸ αὐτοῦ τὸν τοιοῦτον διέποντος θρόνον κύρ Δανιὴλ διὰ μικρὰν τινὰ ἔριδος καὶ φιλονεικίας ἀφορμὴν καὶ ἀσύστατα αἰτιάματα ἃ πόρρω τῆς ἀληθείας καθέστηκε, μικρὸν ἐκεῖθεν ὑποχωρήσαντος· εἴτ' αὐθις ψήφῳ τῆς ἱερᾶς τῶν ἀρχιερέων συνόδου, ἀθώου ἀναδειχθέντος καὶ δικαιοθέντος ἔχειν τὴν τοιαύτην μητρόπολιν, ἕως ἂν τοῖς ζῶσι διατελεῖ... τούτων οὖν οὕτω παρακολουθηκότων καὶ τοῦ εἰρημένου μητροπολίτου κύρ Ίωάσαφ ἀπορία συσχεθέντος καὶ μηδεμίαν ἐλπίδα ἀποκαταστάσεως κεκτημένου, ἀλλὰ καὶ λογισμοῖς ἀλλοκότοις τῆδε κακεῖσε φερομένου καὶ μέλλοντος διὰ τοῦτο δράσειν τὰ μὴ προσήκοντα, ἢ μετριότης ἡμῶν [Ἱερεμίας Β΄]...διεσκέπατο ἀγρύπνῳ ὄμματι ἵνα τὸν τοιοῦτον ἄνδρα τιμίση καὶ μὴ πάντως ἀπαραμύθητον ἐάση· ...κρίμασι δέ θεοῦ τῆς Μ/λεως Ἰωαννίνων χωρὶς ποιμένος καταλειφθεῖσης καὶ δεομένης ἀρχιερατικῆς ἐπισκέψεως, γνώμη συνοδικῇ ἐπιβραβευθῆναι αὐτῷ ταύτην τὴν μητρόπολιν διεκρίθη· ...ἔθεν διὰ τῆς παρούσης συνοδικῆς πράξεως γράφοντες ἀποφαινόμεθα ἵνα ὁ δηλωθεὶς ἱερώτατος μητροπολίτης Ἰωαννίνων κύρ Ίωάσαφ..., ὡς πρόεδρος καὶ ὡσανεὶ γνήσιος μητροπολίτης Ἰωαννίνων παραλαβὼν τὴν μητρόπολιν ταύτην, ἦν πάλαι γνησίως διακατεῖχε καὶ ἐν αὐτῇ πρῶτος μητροπολίτης ἀνηγορεύθη, διδάσκη τὸν ἐκεῖσε χριστώνυμον τοῦ Κυρίου λαόν· ... πρὸς τούτοις λέγομεν, ἧ ἂν ὥρα διαμείνη κενός ὁ ρηθεὶς τόπος καὶ θρόνος Λαρισαίων καὶ ἀπροστάτευτος, εὐλόγῳ τρόπῳ ἐπανέλθη πάλιν οὗτος ὁ κύρ Ίωάσαφ... (ἐν ἔτει ζπθ΄, Ἰουλίῳ ἰνδ. θ΄= 1581)».

⁴ *Μυστακίδης 1923*, σσ. 6-7· *Νομικὴ Συναγωγὴ*, σ. 275.

⁵ *Σάθας 1868*, σσ. 146-148, 158-161· *Κοντογιάννης 1986*, σ. 184.

Ὁ Ἰωάσαφ ἀναφέρεται ὡς μητροπολίτης τῶν Ἰωαννίνων τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1580. Δεδομένου ὅτι ὁ Δανιὴλ ἔμεινε γιὰ λίγο διάστημα στὴ Μητρόπολη τῆς Λάρισας καὶ ἡ ἀποκατάστασί του σ' αὐτὴν ἔγινε τὸν Ἰούλιο τοῦ 1581, ἔπεται ὅτι ἡ μετάθεσι τοῦ Ἰωάσαφ ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα στὴ Λάρισα συμπίπτει μὲ τὸ ἐν τῷ μεταξύ διάστημα (Ἰανουάριος 1580-Ἰούλιος 1581) καὶ ἡ ἀποκατάστασί του, ἀπὸ τὴν Μητρόπολη τῆς Λάρισας, προεδρικῶς στὴ Μητρόπολη τῶν Ἰωαννίνων σημειώθηκε τὸν Ἰούλιο τοῦ 1581⁶.

Βιβλιογραφία

Δ. Γ. Ἀποστολόπουλος - Π. Δ. Μιχαλάκης, *Ἡ Νομικὴ Συναγωγὴ τοῦ Δοσιθέου*, ΕΙΕ/ΚΝΕ, Ἀθῆνα 1987.

Ἰεζεκιὴλ Βελανιδιώτης, *Αἱ ἱεραὶ μοναὶ τῆς Πίνδου*, ἐπιμέλεια Γ. Κλῆμος, Καρδίτσα 1993².

Ἐλένη Βλαχοπούλου-Καραμπινᾶ, *Ἐκκλησιαστικὰ χρυσοκέντητα ἄμφια βυζαντινοῦ τύπου στὸν ἑλλαδικὸ χῶρο (16ος-19ος αἰ.)*. Τὸ ἐργαστήριον τῆς Μονῆς Βαρλαάμ Μετεώρων, Ἀθῆνα 2009.

Γερμανὸς Σάρδεων, «Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι τῶν ἐν Ἠπειρῷ καὶ Ἀλβανίᾳ ἐπαρχιῶν τοῦ Πατριαρχείου Κ/πόλεως», *Ἡπειρωτικὰ Χρονικά*, 12 (Ἀθῆνα 1937) 10-100.

Ἰω. Α. Καρατζόγλου, *Ναοὶ ἀθωνιτικοῦ τύπου στὰ θεσσαλικά ἄγραφα (16ος -18ος αἰ.)*, Ἀθῆνα 2002.

Σπ. Κοντογιάννης, *Ἐπισκοπικοὶ Κατάλογοι· προσθῆκαι καὶ διορθώσεις (...)*, Ἀθῆνα 1986.

Β. Α. Μυστακίδης, *Θετταλικά σημειώματα ἐκ χειρογράφων*, Κωνσταντινούπολις 1923.

Ἀθ. Παπαδόπουλος-Κεραμεύς, *Μαυρογορδάτειος Βιβλιοθήκη. Ἀνέκδοτα ἑλληνικὰ συγγράμματα, ἔγγραφα τε καὶ ἄλλα κείμενα κατ' ἐπιλογὴν συλλεγένητα ἐκ τῶν τῆ Μαυρογορδατεῖω Βιβλιοθήκῃ ἀναγραφομένων χειρογράφων*, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1884.

Ἀθ. Παπαδόπουλος - Κεραμεύς, *Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη*, Bruxelles, τ. Α΄, 1963.

Κ. Ν. Σάθας, *Νεοελληνικὴ Φιλολογία*, Ἀθῆνα 1868.

⁶ Σάθας 1928· Παπαδόπουλος-Κεραμεύς 1963, σ. 418· Γερμανὸς Σάρδεων 1937, σσ. 66-67.